

POTENCIÁL ROZVOJA REKREÁCIE V OBCIACH MIKROREGIÓNU TERMÁL

Adam Čaplák, Zuzana Pucherová

Abstract

Tourism is understood differently by various authors worldwide. This work focuses on the potential for recreational development in the municipalities of the Thermal Microregion. Each municipality has the opportunity for recreation, and the area we have been monitoring offers various options for spending leisure time. Initially, we dedicated to delineating and characterizing the Thermal Microregion in terms of natural, socio-economic conditions, as well as the state of environmental components. The main part of the research involves evaluating six partial potentials (natural, socio-economic, cultural-historical, selective, realization, and environmental prerequisites) in thirteen municipalities of the Thermal Microregion. Individual partial potentials in the microregion's municipalities are evaluate using a point scale method. Partial summing of partial recreational potential have been pointed and it lead to compare recreational possibilities in the microregion's municipalities. The paper presents recreational opportunities in the municipalities, the point-based assessment of recreational possibilities in the municipalities, and as a result, the recreational potential of municipalities is determined.

Keywords: tourism, preconditions of tourism, recreation potential, Termál Microregion

Úvod

Cestovný ruch (ďalej CR) sa v priebehu storočí menil, ale možno povedať, že sa v rámci jeho realizácie vždy prejavovali panujúce politické, kultúrne a hospodárske pomery (Pichlerová, Benčať, 2009). Vláda Slovenskej republiky vníma domáci CR ako jeden z najvýznamnejších generátorov udržateľného rastu regiónov Slovenska a dôležitý faktor kvality života obyvateľov v najmenej rozvinutých regiónoch (www.mindop.sk, 2022). CR zohráva dôležitú úlohu v regionálnom rozvoji. Na Slovensku je realizovaný najmä vo vidieckom prostredí a preto ho môžeme právom považovať za jedno z najprogressívnejšie sa vyvíjajúcich odvetví na vidieku (Pavličková, 2008). Územie Mikroregiónu Termál má predpoklady pre rozvoj rôznych foriem CR, ktoré vychádzajú zo spôsobilosti územia poskytnúť vhodné podmienky pre jeho rozvoj, ktoré robia dané územie prítiahľivým a atraktívnym pre návštevníkov a rekreatantov. Z hľadiska

regionalizácie CR zaraďujeme mikroregión do Nitrianskeho regiónu s rekreačným centrom nadregionálneho významu v Podhájskej (Dubcová a kol., 2015). Hlavným rekreačným potenciálom mikroregiónu je výskyt geotermálnych vôd, prostredníctvom ktorých sa územie stáva významnou rekreačnou oblasťou nielen pre obyvateľov Nitrianskeho kraja a Slovenska, ale aj Česka, Poľska a Maďarska (Oremusová, 2009).

Cieľom článku bolo zhodnotiť jednotlivé čiastkové a celkový rekreačný potenciál v obciach Mikroregiónu Termál.

Teoreticko-metodické východiská práce

Z hľadiska cestovného ruchu územia, v ktorom sa rekreácia realizuje, disponuje toto územie určitými vlastnosťami, zdrojmi a potenciálom, ktoré ho predurčujú k rozvoju v tejto oblasti (Pichlerová, Benčať, 2009). Michal a Nosková (1970) využívajú metódu, ktorá je založená na kartografických podkladoch (mapa v mierke 1 : 50 000). Spočíva v bodovom hodnotení jednotlivých mapových štvorcov, v ktorých autori hodnotili krajinné prvky s pridelovaním bodov pre klimatické pomery, plošný podiel využiteľnosti pôdneho fondu na rekreáciu, dĺžku okrajov vodných plôch, dĺžku okrajov lesov a energiu reliéfu z aspektu percepcie krajiny. Podľa získaného počtu bodov hodnotené územia autori zaradili do jedného zo 4 hodnotových skupín na výkon rekreácie. Papánek (1972) vypočítal rekreačný potenciál ako výnos z rekreácie v lese za 1 rok. Miera atraktívnosti územia bola posudzovaná podľa 12 kritérií, napr. turistika, kúpanie, vodné športy, lyžovanie, zimné športy a pod. Hodnotenie prírodného potenciálu musí byť vždy v spojitosti s ochranou prírody, resp. krajiny, keďže v súčasnosti je veľakrát rozvoj rekreácie v konflikte so záujmami ochrany prírody a krajiny (Molitoris, Pavličková, 2013). Mariot (1983) predstavil model CR, ktorého prvkami sú tri skupiny predpokladov - skupina lokalizačných predpokladov určuje miesto výskytu CR, skupina selektívnych predpokladov je tvorená urbanizačnými, demografickými a sociologickými činiteľmi, ktoré vplývajú na intenzitu účasti obyvateľstva na cestovnom ruchu. Na uskutočnenie je však nevyhnutná skupina realizačných predpokladov CR. Metódy uvedených autorov boli modifikované a prispôbené na naše územie. Vo výskume sme zhromaždili informácie o lokalizačných, selektívnych, realizačných, a environmentálnych predpokladoch cestovného ruchu v 13-tich obciach Mikroregiónu Termál a následne ich hodnotili na základe vopred pripravenej bodovej stupnice.

Z hľadiska **lokalizačných predpokladov** sme sa venovali analýze prírodných, socioekonomických a kultúrno-historických predpokladov.

V prírodných predpokladoch sme hodnotili výmeru lesov (ponúka rôzne možnosti trávenia voľného času) v hektároch (ha) podľa stupnice: 0 ha 0 bodmi, 1 až 50 ha 1 bodom, 51 až 100 ha 2 bodmi, 101 až 150 ha 3 bodmi, 151 až 200 ha 4

bodmi, 201 a viac ha 5 bodmi. Zdroje termálnej vody (využívané aj nevyužívané) sme hodnotili podľa stupnice: 0 zdrojov = 0 bodov, 1 zdroj = 1 bod, 2 zdroje = 2 body, 3 zdroje = 3 body, 4 zdroje = 4 body a 5 a viac zdrojov = 5 bodov.

V socioekonomických predpokladoch sme hodnotili autobusovú dopravu a jej frekvenciu podľa stupnice: 0 spojov = 0 bodov, 1 až 3 spoje = 1 bod, 3 až 6 spojov = 2 body, 6 – 9 spojov = 3 body, 9 – 12 spojov = 4 body, 12 a viac spojov = 5 bodov; v pracovný deň (9.9.2023 pondelok), víkendový deň (16.9.2022 nedeľa), sviatkov (15.9.2022 piatok) v časovom rozpätí od 0:00 do 0:00 hod., vždy len priame spojenie, smer cesty z okresného mesta Nové Zámky do konkrétnej obce. Z hľadiska železničnej dopravy sme obciam s výskytom železničnej stanice prideliť 1 bod a obce bez prítomnosti železničnej stanice nemali pridelený žiadny bod (0 bodov). Vzďalenosť obcí od krajského mesta, okresného mesta a obce Podhájska sme hodnotili podľa stupnice 0 – 10 km = 5 bodov, 11 – 20 km = 4 body, 21 až 30 km = 3 body, 31 až 40 km = 2 body a od 41 km a viac = 1 bod a následne sme body sčítali. Polohu k dopravným ťahom sme hodnotili tak, že ceste III. triedy sme prideliť 1 bod, ceste II. triedy 2 body a ceste I. triedy 3 body. Pri hodnotení obcí s výskytom väčšieho počtu úrovní ciest sme brali do úvahy cestu vyššej kvality.

V kultúrno-historických predpokladoch sme hodnotili kultúrne pamiatky. Hodnotenie sa uskutočnilo na základe mapovania v teréne a subjektívneho posúdenia nasledovných parametrov:

- interier, exteriér a celkový vzhľad vybraných objektov, napr. kaštiele, rozhľadňa, zvonica a pod.: body 1 - 3 (1 najhoršie - budovy devastované, bez akejkoľvek rekonštrukcie, 2 priemer - pozmenené a opustené budovy, 3 – najlepšie – opravené, udržiavané a rekonštruované budovy),
- veková stupnica budov: body 1 – 3 (1 bod - 21. – 20. storočie, 2 - 19. – 18. storočie, 3 - 17. storočie a staršie obdobia 3 body),
- kostol: 3 body každému z nich, keďže všetky sú udržiavané.

V selektívnych predpokladoch sme hodnotili veľkosť sídel na základe počtu obyvateľov podľa stupnice: 1 až 600 obyvateľov = 1 bod, 601 až 900 = 2 body, 901 až 1200 = 3 body, 1201 až 1500 = 4 body a 1501 a viac = 5 bodov. Maximálne dosiahnuté vzdelanie sme hodnotili podľa stupnice: 100 - 200 obyvateľov = 1 bod, 201 - 300 = 2 body, 301 - 400 = 3 body, 401 - 500 = 4 body, od 501 a viac = 5 bodov. V hodnotení počtu obyvateľov podľa ekonomickej aktivity k 1.1.2021 sme zvolili stupnicu pre pracujúcich od 0 po 150 = 1 bod, 151 – 300 = 2 body, 301 – 450 = 3 body, 451 – 600 = 4 body a 600 a viac = 5 bodov a stupnicu pre nezamestnaných od 0 po 10 = 5 bodov, 11 – 20 = 4 body, 21 – 30 = 3 body, 31 – 40 = 2 body a 41 a viac = 1 bod. Počet pracujúcich v ubytovacích a stravovacích službách, podstatných pre CR, sme zvolili stupnicu 1 – 3 = 1 bod, 4 – 6 = 2 body, 7 – 10 = 3 body, 11 – 13 = 4 body a 14 a viac = 5 bodov.

V realizačných predpokladoch sme hodnotili počet reštaurácií,

pohostinstiev a kaviarní v obciach podľa stupnice: 0 = 0 bodov, 1 – 2 = 1 bod, 2 – 4 = 2 body, 5 – 6 = 3 body, 7 – 9 = 4 body, 9 a viac = 5 bodov. V počte ubytovacích zariadení sme zvolili stupnicu: 0 zariadení = 0 bodov, 1 – 5 = 1 bod, 6 – 10 = 2 body, 11 – 15 = 3 body, 16 – 20 = 4 body, 21 a viac = 5 bodov. Výkony ubytovacích zariadení sme nehodnotili, keďže Štatistický úrad SR uvádza údaje z nášho územia iba za 2 obce - Podhájska a Radava. Pre počet letných a zimných aktivít a detských ihrísk sme zvolili stupnicu: 0 = 0 bodov, 1 – 2 = 1 bod, 3 – 4 = 2 body, 5 – 6 = 3 body, 7 – 8 = 4 body, 8 a viac = 5 bodov a následne sčítali body. Stupnicu pre maloobchodné, zdravotné zariadenia a lekárne sme použili nasledovnú: 0 = 0 bodov, 1 – 2 = 1 bod, 3 – 4 = 2 body, 5 – 6 = 3 body, 7 – 8 = 4 body, 8 a viac = 5 bodov. Náučné chodníky hodnotíme na základe stupnice: 0 = 0 bodov, 1 – 2 = 1 bod, 3 – 4 = 2 body, 5 – 6 = 3 body, 6 – 7 = 4 body, 8 a viac = 5 bodov. V prípade, že sa v obci nachádzala cyklotrasa, obci sme priradili 1 bod, ak nie, tak 0 bodov.

Pre environmentálne predpoklady sme čerpali údaje zo stránky Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (<http://www.beiss.sk/sk>, 2023). Hodnotili sme znečistenie ovzdušia (CO, SO₂, NO_x, PM₁₀), a to tak, že minimálnemu znečisteniu sme priradili 5 bodov, miernemu 4 body. Kvalitu podzemných vôd sme hodnotili podľa podielu jednotlivých tried kvality podľa stupnice kontaminácie nasledovne: 0% = 0 bodov, 1 – 20% = 1 bod, 21 – 40% = 2 body, 41 – 60% = 3 body, 61 – 80% = 4 body, 81 a viac % = 5 bodov. Stupnicu pre kontamináciu pôdy sme zvolili nasledovne: 0% = 0 bodov, 1 – 33% = 1 bod, 34 – 66% = 2 body, 67 – 99% = 3 body, 100% = 4 body. V hodnotení relatívne čistej pôdy a podielu zdravých porastov sme hodnotili podľa stupnice: 0% = 0 bodov, 1 – 20% = 1 bod, 21 – 40% = 2 body, 41 – 60% = 3 body, 61 – 80% = 4 body, 80% a viac = 5 bodov. Ochranu prírody (chránené územia a chránené stromy) sme hodnotili na základe stupnice: 0 = 0 bodov, 1 – 2 = 1 bod, 3 – 4 = 2 body, 5 – 6 = 3 body, 6 – 7 = 4 body, 8 a viac = 5 bodov.

Následne sme analytické údaje za jednotlivé obce synteticky spracovali, všetky bodové výsledky jednotlivých hodnotení čiastkových potenciálov priradené jednotlivým obciam spočítali a v sumarizačnej tabuľke sme vyhodnotili celkový rekreačný potenciál obcí Mikroregiónu Termál.

Vymedzenie územia Mikroregiónu Termál

Združenie obcí Termál leží v južnej časti Nitrianskeho kraja a v severovýchodnej časti okresu Nové Zámky. Rozkladá sa v okrajovej časti okresu v okolí obcí Podhájska a združuje spolu 13 obcí: Podhájska, Trávnica, Čechy, Kolta, Bardoňovo, Pozba, Maňa, Dedinka, Hul, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Vlkaš a Radava. Združenie obcí Termál vzniklo 4. októbra 1994 (Dubcová a kol., 2015).

Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu

Z prírodných predpokladov CR je najvýznamnejší výskyt geotermálnych minerálnych vôd. Obec Podhájska je svojimi termálnymi vodami atraktívna pre návštevníkov počas celého roka. Termálne kúpalisko v Podhájskej bolo v roku 2012 doplnené o Wellness centrum Aquamarin (Dubcová a kol., 2015).

V prírodných predpokladoch sme sa rozhodli hodnotiť celkovú výmeru lesov a zdroje termálnej vody. Vo výmere lesov je obec Veľké Lovce najdominantnejšia (895,6 ha). V obci Vlkaš lesné porasty nemajú žiadnu výmeru (0 ha). Zdroje termálnej vody sa vyskytujú v obciach Bardoňovo (3), Dedinka (1), Podhájska (2) a v obci Pozba (3). V bodovom hodnotení najvyšší počet získala obec Bardoňovo (7 bodov), obec Vlkaš 0 (tab. 1).

Tab. 1: Vybrané prírodné predpoklady cestovného ruchu v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Výmera lesov (ha)	Zdroje termálnej vody	Celkový počet bodov
Bardoňovo	175,6	3	7
Čechy	193,2	0	4
Dedinka	176,1	1	5
Dolný Ohaj	13,0	0	1
Hul	28,8	0	1
Kolta	224,7	0	5
Maňa	71,9	0	2
Podhájska	114,3	2	5
Pozba	66,6	3	5
Radava	11,2	0	1
Trávnica	183,2	0	4
Veľké Lovce	895,6	0	5
Vlkaš	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, 2022; www.beiss.sk, 2022; Dubcová a kol. (2015); vlastné spracovanie

Cestovný ruch sa chápe aj ako cestovanie a prebývanie mimo miesta trvalého bydliska, spravidla vo voľnom čase, a to za účelom rekreácie, rozvoja poznania a spojenia medzi ľuďmi (Petrů, 2007).

V hodnotení socioekonomických predpokladov sme sa zamerali na hodnotenie frekvencie autobusovej dopravy v pracovný deň, cez víkend a vo sviatok a výskyt železničných staníc. Obce Hul a Kolta získali najvyšší počet bodov (10), najnižší získali obce Dolný Ohaj a Trávnica (4) (tab. 2).

Tab. 2: Vybrané socioekonomické predpoklady cestovného ruchu v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Pracovný deň	Počet bodov	Víkend	Počet bodov	Sviatok	Počet bodov	Železničná stanica	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	7	3	3	1	3	1	nie	0	5
Čechy	11	4	5	2	4	2	nie	0	8
Dedinka	9	4	5	2	4	2	nie	0	8
Dolný Ohaj	6	2	1	1	1	1	nie	0	4
Hul	13	5	4	2	4	2	áno	1	10
Kolta	22	5	7	3	4	2	nie	0	10
Maňa	18	5	3	2	2	1	áno	1	9
Podhájska	6	3	2	1	2	1	áno	1	6
Pozba	5	2	2	1	2	1	áno	1	5
Radava	5	2	2	1	2	1	áno	1	5
Trávnica	6	2	2	1	2	1	nie	0	4
Veľké Lovce	12	5	3	2	3	2	nie	0	9
Vlkaš	8	3	2	1	2	1	nie	0	5

Zdroj: www.cp.hnonline.sk, 2023; www.cdb.sk, 2022; OÚ obcí, 2022; vlastné spracovanie

Najbližšia obec od krajského mesta Nitra je obec Vlkaš (30,2 km), najďalej vzdialená je obec Kolta (53,2 km). Okresné mesto Nové Zámky je najbližšie k obci Hul (20,9 km), najďalej k obci Bardoňovo (34,1 km). Najbližšou obcou k obci Podhájska je Trávnica (4,2 km), najvzdialenejšia je obec Kolta (13,5 km). V hodnotení najvyšší počet bodov získala obec Hul (11), najnižší obec Dedinka (7) bodov. Najlepšiu polohu k jednotlivým triedam (I., II., III.) cestných komunikácií má obec Kolta, pretože ako v jedinej obci mikroregiónu sa v nej vyskytuje cesta I. triedy. Obcami Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Trávnica a Veľké Lovce prechádzajú cesty III. triedy (tab. 3).

V kultúrno-historických predpokladoch sme sa zamerali na hodnotenie pamiatok v jednotlivých obciach podľa subjektívneho názoru. Dominantná je obec Trávnica s bodovým hodnotením (34). Najnižší počet bodov získali obce Čechy, Dedinka a Vlkaš (3) (tab. 4).

Tab. 3: Dostupnosť obcí Mikroregiónu Termál k vybraným mestám a k obci Podhájska

Obec	Vzdialenosť (km) od krajského mesta	Počet bodov	Vzdialenosť (km) od okresného mesta	Počet bodov	Vzdialenosť (km) od obce Podhájska	Počet bodov	Cesta triedy	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	43,2	1	34,1	2	8,1	5	III.	1	9
Čechy	49,1	1	23,5	3	9,4	5	III.	1	10
Dedinka	46,7	1	32,5	2	11,6	4	III.	1	8
Dolný Ohaj	33,9	2	21,2	3	8,4	5	II.	2	12
Hul	33,7	2	20,9	4	8,2	5	II.	2	13
Kolta	53,2	1	22,7	3	13,5	5	I., II.	3	12
Maňa	32,3	2	27,0	3	8,8	5	II.	2	12
Podhájska	39,8	2	27,0	3	0	5	II.	2	12
Pozba	39,9	2	30,8	3	4,8	5	II.	2	12
Radava	35,9	2	23,2	3	3,8	5	II.	2	12
Trávnica	36,7	2	30,1	3	4,3	5	III.	1	11
Veľké Lovce	40,6	1	22,7	3	8,9	5	III.	1	10
Vlkas	30,2	3	24,2	3	11,4	4	II.	2	12

Zdroj: <https://www.google.sk/maps>, 2023; www.cdb.sk, 2023; OÚ obcí, 2022 vlastné spracovanie

Selektívne predpoklady cestovného ruchu

Cestovný ruch je hospodárska činnosť, ktorá je schopná vytvárať rast a zamestnanosť, a súčasne prispieva k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, najmä pokiaľ ide o vidiecke oblasti (Gučík a kol., 2006). Plní významné hospodárske funkcie - funkciu príjmov, je zdrojom tvorby HDP, je faktorom zamestnanosti a zamestnáva viac než 160-tisíc ľudí (www.mindop.sk, 2022).

V hodnotení selektívnych predpokladov sme hodnotili na základe údajov Štatistického úradu SR k 1.1.2022 priemerný vek, celkový počet obyvateľov, počet obyvateľov podľa maximálneho dosiahnutého vzdelania, súčasnej ekonomickej aktivity, pracujúcich v ubytovacích a stravovacích službách. V našom hodnotení získala najvyšší počet bodov obec Dolný Ohaj (22), naopak najnižší počet obec Vlkas (8) (tab. 5).

Tab. 4: Vybrané kultúrno-historické pamiatky v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Pamiatka	In- teriér počet bodov	Ex- teriér počet bodov	Vek budovy počet bodov	Počet kos- tolov	počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	Kaštieľ Kelecsényiövcov	2	2	2	2	6	12
Čechy					1	3	3
Dedinka					1	3	3
Dolný Ohaj	Vodný mlyn	1	1	2	1	3	7
Hul	Kaštieľ v Huli	1	1	2	1	3	7
Kolta	Pustý kostolík	0	1	3	1	3	11
	Archeologické nálezisko	0	1	3			
Maňa	Kaštieľ v Mani	2	3	2	1	3	23
	Rozhľadňa Žitavský luh	0	3	1			
	Včelársky skanzen	0	1	1			
	Národopisná expozícia	3	3	1			
Podhájska	Mini skanzen drevená dedinka	0	1	1	2	6	8
Pozba	Pútnické miesto Studnička	3	3	2	1	3	11
Radava	Zvonica na štyroch drevených stĺpoch	0	1	1	1	3	5
Trávnica	Kaštieľ Baloghövcov	2	2	2	1	3	34
	Kaštieľ Barlanghyövcov	3	3	2			
	Kaštieľ Rudnyianszkých	3	3	2			
	Kúria Lipthayövcov	2	2	2			
	Veterná studňa	-	1	2			
Veľké Lovce	Mariánska Čeľaď	1	1	3	2	6	19
	Dom Ľudového bývania	3	3	2			
Vlkas					1	3	3

Zdroj: OÚ obcí, 2022; vlastné spracovanie

Tab. 5: Vybrané selektívne predpoklady cestovného ruchu v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Celkový počet obyvateľov	Počet bodov	Počet obyvateľov so stredným vzdelaním	Počet bodov	Pracujúci (okrem dôchodcov)	Počet bodov	Nezamestnaní	Počet bodov	Počet pracujúcich v ubytovacích a stravovacích službách	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	682	2	359	3	264	2	21	3	12	4	14
Čechy	301	1	155	1	301	3	20	4	5	2	11
Dedinka	677	2	344	3	266	2	41	1	9	3	11
Dolný Ohaj	1 505	5	795	5	657	5	35	2	20	5	22
Hul	1 212	4	651	5	549	4	31	2	17	5	20
Kolta	1 257	5	682	5	494	4	58	1	14	5	20
Maňa	2 004	5	998	5	845	5	58	1	13	4	20
Podhájska	1 077	3	522	5	457	4	27	3	25	5	20
Pozba	456	1	234	2	184	2	14	4	7	3	12
Radava	757	2	415	4	281	2	18	4	9	3	15
Trávnica	1 032	3	55	0	403	3	46	1	18	5	12
Veľké Lovce	1 803	5	812	5	659	5	39	2	24	5	22
Vlkaš	316	1	178	1	139	1	14	4	1	1	8

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023; www.scitanie.sk, 2023; vlastné spracovanie

Realizačné predpoklady

Pozícia v CR je ovplyvnená množstvom faktorov, pričom medzi najdôležitejšie patria atraktivnosť územia, dostupnosť územia, úroveň poskytovaných služieb, cenová hladina a ďalšie (Petrů, 2007).

V realizačných predpokladoch sme sa zamerali na počet reštaurácií, pohostinstiev, kaviarní a ubytovacích zariadení. Najvyšší počet bodov v hodnotení získala obec Podhájska (18), najnižší počet bodov obec Vlkaš (0) (tab. 6).

Vo vybraných realizačných predpokladoch (letné a zimné aktivity, detské ihriská, maloobchodné a zdravotné zariadenia, lekárne, náučné chodníky) dominuje obec Podhájska s počtom bodov (21), najnižší počet získala obec Bardoňovo (2) (tab. 7). Náučné chodníky sa vyskytujú v obciach Trávnica a Maňa (www.naucnechodniky.eu, 2023). Zaujímavosťou mikroregiónu je 200 m dlhý lyžiarsky vleč v obci Čechy, ktorý je v prevádzke pri vhodných snehových podmienkach, dokonca aj s možnosťou večerného lyžovania.

Tab. 6: Stravovacie a ubytovacie zariadenia v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Reštaurácia	Pohostinstvo	Kaviareň	Počet bodov	Súkromné ubytovanie ¹⁾	Penzióny	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	0	2	0	1	0	0	0	1
Čechy	0	1	0	1	1	0	1	2
Dedinka	0	2	0	1	0	0	0	1
Dolný Ohaj	0	3	1	3	0	0	0	3
Hul	1	1	1	3	0	0	0	3
Kolta	0	1	0	1	0	0	0	1
Maňa	0	1	0	1	1	0	1	1
Podhájska	13	3	1	8	67	22	10	18
Pozba	1	1	0	2	1	0	1	3
Radava	1	1	0	2	5	0	1	3
Trávnica	0	1	0	1	4	0	1	2
Veľké Lovce	1	3	0	3	0	0	0	3
Vlkaš	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: www.oma.sk, 2022; www.megaubytovanie.sk, 2022; ¹⁾ chaty, drevenice, apartmány, ubytovanie v súkromí, ubytovne, motely/hostely, kempy; OÚ obcí, 2022; vlastné spracovanie

Tab. 7: Vybrané realizačné predpoklady cestovného ruchu v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Letné aktivity	Zimné aktivity	Deťské ihrisko	Počet bodov	Malobchodné zariadenia	Zdravotné zariadenia, lekárne	Počet bodov	Náučné chodníky	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	1	0	1	2	1	0	1	0	0	3
Čechy	4	1	1	8	1	0	1	0	0	9
Dedinka	1	0	1	2	2	0	1	0	0	3
Dolný Ohaj	3	0	1	3	6	2	4	0	0	7
Hul	1	0	1	2	6	1	4	0	0	6
Kolta	3	0	1	3	1	2	2	0	0	5
Maňa	2	0	1	2	1	2	2	2	1	5
Podhájska	10	3	5	13	14	5	8	0	0	21
Pozba	3	0	1	3	2	0	1	0	0	4
Radava	3	1	1	8	3	1	3	0	0	11
Trávnica	8	0	3	7	3	1	3	2	1	11
Veľké Lovce	3	1	3	9	1	2	2	0	0	11
Vlkaš	1	0	1	2	1	0	2	0	0	4

Zdroj: OÚ obcí; www.naucnechodniky.eu, 2023; www.oma.sk, 2022; vlastné spracovanie

Environmentálne predpoklady

Ak cestovný ruch chápeme ako súbor aktivít, pri ktorých prichádza ku využívaniu prírodných zdrojov územia, tak toto využívanie môže mať pozitívny alebo negatívny dopad (Kučerová, 1997).

Znečistenie ovzdušia v záujmovom území je v podstate rovnaké, znečistenie CO minimálne, SO₂ minimálne, NO_x minimálne a PM₁₀ mierne (www.beiss.sk, 2022; OÚ, 2022). Kvalitu podzemných vôd (stupeň kontaminácie) sledujeme v 1. triede v rozsahu 0,05-0,10; v 2. triede v rozsahu 0,11-0,50 – a to na úrovni 0% v každej obci. Sledovali sme aj relatívne čistou pôdu, ktorá je takmer v každej obci 1. triedy so 100% zastúpením, ako aj podiel zdravých porastov v obciach (tab. 8).

Tab. 8: Vybrané environmentálne predpoklady v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	3. trieda (stupňa kont. Podzem. vód)	Počet bodov	4. trieda (stupňa kont. podz. vód)	Počet bodov	5. trieda (stupňa kont. podz. vód)	Počet bodov	1. trieda relat. čistých pôd (%)	Počet bodov	1. trieda zdravých les. porastov (%)	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	6,68	1	11
Čechy	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	2,98	1	11
Dedinka	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	23,99	2	12
Dolný Ohaj	30,42	2	28,29	2	41,29	3	81,77	5	16,23	1	13
Hul	40,18	3	47,77	3	12,06	1	75,65	4	4,05	1	12
Kolta	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	24,82	2	12
Maňa	96,56	5	3,44	1	0	0	100,00	5	12,09	1	12
Podhájska	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	5,27	1	11
Pozba	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	6,52	1	11
Radava	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	0	0	10
Trávnica	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	21,83	2	12
Veľké Lovce	100,00	5	0	0	0	0	100,00	5	12,49	1	11
Vlkas	87,46	5	12,54	1	0	0	100,00	5	0	0	11

Vysvetlivky: 1. trieda = 0,05-0,10 %, 2. trieda = 0,11-0,50 %, 3. trieda = 0,51-3,00 %, 4. trieda = 3,01-10,00 %, 5. trieda 10,01 a viac (%)

Zdroj: www.beiss.sk, 2022; ŠÚ SR, 2022; vlastné spracovanie

V rámci environmentálnych predpokladov sme sa zamerali aj na odpady a nakladanie s nimi. Hodnotili sme prítomnosť zberného dvora v obci, prítomnosť legálnej alebo nelegálnej skládky a triedenie odpadu (papier, plast, sklo a kovy k 1.1.2021). Toto je síce povinnosťou všetkých obcí v SR od 1.1.2010, ale napriek tomu sa v súčasnosti ešte stále vyskytujú obce, ktoré nerealizujú zvoz niektorých z povinných komodít v rámci separovaného zberu od držiteľa odpadu. Legálna skládka určená na skládkovanie ostatných odpadov sa vyskytuje iba v jednej obci

mikroregiónu a to v obci Kolta (tab. 9). V žiadnej obci nevyskytuje spaľovňa.

Tab. 9: Triedenie odpadu a skládky odpadu v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	Papier	Počet bodov	Plast	Počet bodov	Sklo	Počet bodov	Kovy	Počet bodov	LSO	Počet bodov	NSO	Počet bodov	Zberný dvor	Počet bodov	Celkový počet bodov
Bardoňovo	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	A	1	8
Čechy	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	N	0	7
Dedinka	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	A	1	8
Dolný Ohaj	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	2	0	A	1	7
Hul	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	2	0	A	1	7
Kolta	A	1	A	1	A	1	A	1	A	0	5	0	A	1	6
Maňa	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	2	0	A	1	7
Podhájska	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	2	0	A	1	7
Pozba	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	A	1	8
Radava	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	N	0	7
Trávnica	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	A	1	8
Veľké Lovce	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	8	0	A	1	7
Vlkas	A	1	A	1	A	1	A	1	N	1	0	1	N	0	7

Vysvetlivka: LSO = legálna skládka odpadov, NSO = nelegálna skládka odpadov, A = áno, N = nie

Zdroj: <http://www.beiss.sk>, 2022, OÚ obcí Mikroregiónu Termál, 2023; vlastné spracovanie

Z hľadiska ochrany prírody nás zaujímal výskyt jednotlivých kategórií chránených území - NATURA 2000 v obciach Čechy, Dolný Ohaj, Kolta, Maňa a Veľké Lovce; prírodné pamiatky v obciach Dolný Ohaj, Maňa; prírodná rezervácia v obci Maňa; chránené areály v obciach Bardoňovo, Trávnica; chránené stromy v obciach Pozba, Radava a Trávnica (www.beiss.sk, 2022; OÚ 2022; maps.sopsr.sk, 2022). Najvyšší počet bodov (3) získala obec Maňa. Obce Bardoňovo, Dedinka, Podhájska a Vlkas nezískali žiadny bod (tab. 10).

Porovnanie možností rekreácie v obciach Mikroregiónu Termál

Z hľadiska lokalizačných predpokladov sme v prírodných predpokladoch najvyšší počet bodov prideliť obci Bardoňovo (7), najnižší počet, resp. žiadny bod sme neprideliť obci Vlkas (0). V socioekonomických predpokladoch získala obec Hul najvyšší počet bodov (23), najnižší obec Bardoňovo (14). Obec Trávnica dominuje v kultúrno-historických predpokladoch s počtom bodov (34). Obce Čechy, Dedinka a Vlkas sú obce s najnižším počtom bodov (3). V selektívnych predpokladoch dominuje obec Dolný Ohaj s najvyšším počtom bodov (22),

najnižší počet získala obec Vlkas (8). V realizačných predpokladoch dominuje obec Podhájska (39), najnižší počet získali obce Barďoňovo, Dedinka a Vlkas (4). V environmentálnych predpokladoch najvyšší počet bodov získali obce Dolný Ohaj, Maňa a Trávnica (22) a najnižší počet (18) bodov získali obce Podhájska, Radava a Vlkas 18. Zistili sme (tab. 11), že zo všetkých 13 obcí najväčší rekreačný potenciál ponúkajú obce Podhájska (105 bodov) a Trávnica (100 bodov).

Tab. 10: Hodnotenie ochrany prírody v obciach Mikroregiónu Termál

Obec	NATURA 2000	Počet bodov	PP	Počet bodov	PR	Počet bodov	CHA	Počet bodov	CHS	Počet bodov	Celkový počet bodov
Barďoňovo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Čechy	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Dedinka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolný Ohaj	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	2
Hul	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kolta	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Maňa	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	3
Podhájska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozba	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Radava	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Trávnica	0	0	0	0	0	0	3	1	1	1	2
Veľké Lovce	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vlkas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Vysvetlivky: CHÚ = chránené územie, PP = prírodná pamiatka, PR = prírodná rezervácia, CHA = chránený areál, CHS = chránený strom

Zdroj: <https://maps.sopsr.sk/>, 2022, www.beiss.sk, 2022, OÚ 2022; vlastné spracovanie

Tab. 11: Celkové hodnotenie rekreačného potenciálu obcí Mikroregiónu Termál

Obec	Lokalizačné predpoklady	Selektívne predpoklady	Realizačné predpoklady	Environmentálne predpoklady	Celkový počet bodov
Barďoňovo	33	14	4	19	72
Čechy	24	11	11	19	61
Dedinka	24	11	4	20	59
Dolný Ohaj	24	22	10	22	68
Hul	31	20	9	20	81
Kolta	38	20	6	19	83
Maňa	44	20	6	22	94
Podhájska	31	20	39	18	105
Pozba	33	12	7	20	72
Radava	23	15	14	18	66

Trávnica	53	12	13	22	100
Veľké Lovce	43	22	14	19	94
Vlkas	20	8	4	18	50

Zdroj: ŠÚ SR, 2022; www.beiss.sk, 2022; Dubcová a kol. (2015); cp.hnonline.sk, 2023; www.cdb.sk, 2022; OÚ obcí, 2022; www.datacube.statistics.sk, 2023; www.scitanie.sk, 2023; www.megaubytovanie.sk, 2022; www.naucnechodniky.eu, 2022; www.nr.cykloportal.sk, 2022; www.beiss.sk, 2022; www.maps.soprsk, 2022; vlastné spracovanie

Záver

Jednou z možností regionálneho rozvoja územia predstavuje využitie jeho rekreačného potenciálu. Na území Mikroregiónu Termál sa rekreačný potenciál už do značnej miery využíva, ale územie disponuje ešte ďalšími možnosťami a zároveň aj záujmom o danú oblasť nielen zo strany miestnych obyvateľov, ale aj samotných účastníkov CR (Oremusová, 2009).

Cieľom bolo analyzovať jednotlivé čiastkové rekreačné potenciály prostredníctvom vopred pripravenej bodovej stupnice. Obciam sme jednotlivé body pridelili, sčítali a následne sme súčet bodov využili na hodnotenie celkového rekreačného potenciálu obcí v Mikroregióne Termál. Zistili sme, že zo všetkých 13 obcí, najväčší rekreačný potenciál ponúkajú obce Podhájska (105 bodov) a Trávnica (100 bodov).

Aj napriek výsledkom nášho hodnotenia má, podľa nášho názoru, každá obec návštevníkom čo ponúknuť. Dôležitú úlohu v procese realizácie rekreácie zohráva práve návštevník a jeho požiadavky.

Rozvoj CR podobne ako mnohé ďalšie oblasti rozvoja regiónu je podľa Oremusovej (2009) ovplyvňovaný dvomi skupinami faktorov. Na strane jednej je to objektívne existujúci potenciál regiónu (potenciál prírodných zdrojov a potenciál ľudských zdrojov, vrátane produktov ľudskej činnosti) a na strane druhej je to subjektívne vnímanie regiónu, teda verejná mienka o regióne – imidž regiónu.

Prítomnosť liečivej vody je podstatným faktorom, na ktorom stavia územie svoj rozvoj (www.visitpodhajska.sk, 2022). V obciach sú možnosti rozvoja cestovného ruchu zelenou dopravou, požičovňami bicyklov a výstavbou cyklostojanov. Výsledok nášho hodnotenia, či už čiastkových potenciálov obcí pre CR, ako aj celkového potenciálu, môže byť zdrojom informácií pre obecné úrady obcí Mikroregiónu Termál a aj pre Informačné centrum – Termálne kúpalisko Podhájska.

Literatúra

BEISS, 2022. *Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska*. [online]. Bratislava: SAŽP [cit. 07.10.2022]. Dostupné na internete: www.beiss.sk.

- CDB, 2013. *Centrálna databanka*. [online]. Bratislava: Slovenská správa ciest [cit. 24.11.2022]. Dostupné na internete: www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/nove-zamky.jpg?w=1300.
- CP, 2023. *Cestovné poriadky*. [online]. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výskumu a regionálneho rozvoja [cit. 27.09.2023]. Dostupné na internete: cp.hnonline.sk/bus/spojenie.
- CYKLOPORTAL, 2014. *Cykloportál*. [online]. Piešťany: Slovenský cykloklub [cit. 10.09.2022]. Dostupné na internete: www.cykloportal.sk.
- DATA CUBE, 2023. *Verejná databáza*. [online]. Bratislava: ŠÚ SR [cit. 03.02.2023]. Dostupné na internete: www.datacube.statistics.sk.
- DUBCOVÁ, A. – KRAMÁREKOVÁ, H. – OREMUSOVÁ, D. 2015. *Program hospodárskeho rozvoja sociálneho rozvoja združenia obcí Termál 2014 – 2020*. [online]. Nitra, 2015 [cit. 18.10.2020]. Dostupné na internete: www.obecmana.sk/e_download.php?file=data/editor/63sk_1.pdf&original=PHSR_Zdruzenia_obci_Termal_2014_2020.pdf.
- GUČÍK, M. 2006. *Manažment cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2006, 224 s. ISBN 80-88945-84-4.
- GUČÍK, M. – PATÚŠ, P. – MARUŠKOVÁ, J. 2010. *Manažment cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2006, 152 s. ISBN 978-80-89090-67-9.
- KUČEROVÁ, I. 1997. *Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch*. Praha: IDEA SERVIS, 1997. 121 s. ISBN 80-85970-14-7.
- MARIOT, P. 1983. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: VEDA
- MEGAUBYTOVANIE, 2012. *Mega ubytovanie*. [online]. Liptovský Mikuláš [cit. 07.02.2023]. Dostupné na internete: www.megaubytovanie.sk.
- MÍCHAL, I. – NOSKOVÁ, J. 1970. Hodnocení přírodních předpokladů území pro rekreaci. TERPLAN Praha. In *Acta Ecologica Naturae et Regionis*, řada E, 1 – 2, 1970, s. 85-91.
- MINDOP, 2006. *Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky*. [online]. Bratislava: Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky [cit. 27.02.2022]. Dostupné na internete: www.mindop.sk.
- MOLITORIS, E. – PAVLIČKOVÁ, K. 2013. Potenciál rozvoja rekreácie-prípadová štúdia v Mikroregióne Veľká Javorina-Bradlo. In *Acta Environmentalica Universitatis Comenianae*. ISSN 1335-0285, 2013, roč. 21, č. 2, s. 101-125.
- NÁUČNÉ CHODNÍKY, 2022. *Náučné chodníky*. Bratislava: Katedra fyzickej geografie a geoinformatiky PriF UK [cit. 27.12.2022]. Dostupné na internete: naucnehodniky.eu.
- OREMUSOVÁ, D. 2009. *Geografické aspekty regionálneho rozvoja Mikroregiónu Termál*. Nitra: UKF, 146 s. ISBN 978-80-8094-559-6.
- OÚ BARDOŇOVO, 2022. *Obecný úrad Bardoňovo*. [online]. Bardoňovo [cit.

- 18.08.2022]. Dostupné na internete: www.obecbardonovo.sk.
- OÚ ČECHY, 2022. *Obecný úrad Čechy*. [online]. Čechy [cit. 13.08.2022]. Dostupné na internete: www.obeccechy.sk.
- OÚ DEDINKA, 2022. *Obecný úrad Dedinka*. [online]. Dedinka [cit. 11.09.2022]. Dostupné na internete: www.dedinka.sk.
- OÚ DOLNÝ OHAJ, 2022. *Obecný úrad Dolný Ohaj*. [online]. Dolný Ohaj [cit. 15.11.2022]. Dostupné na internete: www.obecdolnyohaj.sk.
- OÚ HUL, 2022. *Obecný úrad Hul*. [online]. Hul [cit. 15.11.2022]. Dostupné na internete: www.hul.sk.
- OÚ KOLTA, 2022. *Obecný úrad Kolta*. [online]. Kolta [cit. 19.11.2022]. Dostupné na internete: www.kolta.sk.
- OÚ MAŇA, 2022. *Obecný úrad Maňa*. [online]. Maňa [cit. 23.10.2022]. Dostupné na internete: www.obecmana.sk.
- OÚ PODHÁJSKA, 2022. *Obecný úrad Podhájska*. [online]. Podhájska [cit. 27.10.2022]. Dostupné na internete: www.tkpodhajska.sk.
- OÚ POZBA, 2022. *Obecný úrad Pozba*. [online]. Pozba [cit. 17.11.2022]. Dostupné na internete: www.pozba.sk.
- OÚ RADAVA, 2022. *Obecný úrad Radava*. [online]. Radava [cit. 23.11.2022]. Dostupné na internete: www.radava.sk.
- OÚ TRÁVNICA, 2022. *Obecný úrad Trávnica*. [online]. Trávnica [cit. 18.12.2022]. Dostupné na internete: www.obectravnica.sk.
- OÚ VEĽKÉ LOVCE, 2022. *Obecný úrad Veľké Lovce*. [online]. Veľké Lovce [cit. 15.12.2022]. Dostupné na internete: www.velkelovce.sk.
- OÚ VLKAS, 2022. *Obecný úrad Vlkaš*. [online]. Vlkaš [cit. 15.12.2022]. Dostupné na internete: www.obecvlkas.sk.
- PAPÁNEK, F. 1972. *Rajonizácia lesov podľa ich rekreačnej funkcie: záverečná správa výskumnej úlohy*. Zvolen: Výskumný ústav lesného hospodárstva, 1972. 206 s.
- PAVLIČKOVÁ, K. 2008. Hodnotenie vplyvov rozvoja vidieka na životné prostredie na príklade zariadení cestovného ruchu. In *Geographia Cassoviensis*. ISSN 2454-0005, 2008, roč. 2008, č. 1, s. 117-121.
- PETRŮ, Z. 2007. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: IDEA SERVIS, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5.
- PICHLEROVÁ, M.- BENČAĎ, T. 2009. *Cestovný ruch v krajine*. Zvolen: Technická univerzita, 2009. 117 s. ISBN 978-80-228-1985-5.
- ŠOPSR, 2023. *Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky*. [online]. Banská Bystrica [cit. 07.10.2022]. Dostupné na internete: www.maps.sopsr.sk.
- ŠÚ SR, 1993. *Štatistický úrad Slovenskej republiky*. [online]. Bratislava [cit. 03.02.2023]. Dostupné na internete: www.slovak.statistics.sk.
- VISITPODHÁJSKA, 2022. *Visit Podhájska*. [online]. Podhájska [cit. 24.07.2022]. Dostupné na internete: www.visitpodhajska.sk/mas.

POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF RECREATION IN THE MUNICIPALITIES OF THE TERMÁL MICROREGION

Summary

Tourism is considered a complex global phenomenon that is studied by multiple scientific disciplines. Despite its interdisciplinary nature, tourism always revolves around meeting the specific needs of people outside their place of residence (Gučík et al., 2010). From an economic perspective, agriculture is traditional in the Termál Microregion, although it takes a secondary role alongside tourism and services, despite natural and societal conditions. The presence of healing water as a significant potential for tourism development is the most prominent factor upon which the region builds its growth (www.visitpodhajska.sk, 2022). It is desirable for regions not to rely solely on agricultural income, but to start capitalizing on their recreational potential (www.mindop.sk, 2022). The Termál Microregion area has the potential for various forms of tourism development based on the territory's ability to provide suitable conditions for its development, making the area attractive and appealing to visitors and tourists (Dubcová et al., 2015).

Each municipality in the Termál Microregion has something to offer to visitors. In the microregion, we observed various representations of recreational potential (localization, selective, environmental), that are characteristic of each municipality. For improvement its potential, we have come up with possible solutions for individual municipalities. In the municipalities of Bardoňovo, a possible solution for the future could be the creation of an educational trail. A significant improvement for tourism would be to strengthen bus connections to the town district, which is a significant rail way hub (Nové Zámky) in the municipalities of Dolný Ohaj, Pozba, Radava, and Trávnica. Increasing promotion and potentially renovating cultural monuments in the municipalities of Maňa and Trávnica could also be beneficial. In terms of the services necessary for tourism, the municipalities are poorly equipped. One possible solution is the development of agrotourism and the improvement of recreational services offered. In terms of implementation assumptions, the centre of the Termál Microregion, the municipality of Podhájska, clearly dominates. In this municipality there are 13 restaurants, 67 private accommodations, 22 guest houses, 10 summer and 3 winter activities, 14 retail facilities, and 5 health care facilities. In environmental terms, we noted balanced values in all municipalities, indicating their environmental literacy. In municipalities there are possibilities to develop tourism by green transportation, bike rentals, and the construction of bike racks.

Tourism can increase the overall attractiveness of the region, which offers both natural and cultural wealth, with thermal springs being the most significant attraction and benefit in the observed area.

Mgr. Adam Čaplák

Mgr. Zuzana Pucherová, PhD.

Katedra ekológie a environmentalistiky FPVaI UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

E-mail: adam.caplak@ukf.sk, zpucherova@ukf.sk